

Salută numărul următor  
pe care îl pot avea în cadrul  
unui lucru. În cadrul  
acestui lucru să fie posibil  
să nu aibă nicio nevoie  
de să se întâlnească  
într-o locație specifică.

# TED CHIANG EXALARE

Traducere din limba engleză de  
ALINA SÂRBU și MIHAI-DAN PAVELESCU

## CUPRINS

Neguțătorul și poarta alchimistului .....	7
Exalare.....	43
Ce se aşteaptă de la noi.....	65
Ciclul de viață al obiectelor software .....	71
Bona automată brevetată a lui Dacey .....	177
Adevărul faptelor, adevărul sentimentelor.....	191
Marea tăcere .....	237
Omphalos.....	245
Anxietatea este ameșeala dată de libertate .....	279
Despre povestiri .....	347
Mulțumiri.....	358

## ARMADA MANIFESTO

### JOIN THE ARMADA

Recrutăm vânători și devoratori de vise!  
Amazoane și exploratori alături de care să călătorim  
până la capătul universului! Luptători plini de curaj,  
femei neinfriicate, capabile să înfrunte vrăjitori malefici,  
orci însetăți de sânge și dragoni neimblânzitii!  
Mînti sclipitoare, dornice să dezleze misterele  
unor crime terifiante! Cititori și cititoare neobosite,  
cărora să le aducem cele mai fascinante romane  
science fiction, fantasy și thriller!

### JOIN THE ARMADA

Printre generalii noștri se numără  
**Frank Herbert și Arthur C. Clarke,**  
regi ne sunt **Stephen King și George R.R. Martin,**  
iar regine **N.K. Jemisin și Naomi Novik.**

În librăriile din toată țara și pe [www.nemira.ro](http://www.nemira.ro)

**ARMADA  
IMAGINATION UNLIMITED**

POWERED BY NEMIRA.



## ATRAOS îZ JUROTĂTUDEI IUCIUMIZMIHIA

vorbiște amără să se scufundă

pentru a se întâlni cu un om care să le spune că nu există viață după moarte. Într-o altă poveste, un om încearcă să ceară să fie lăsat în urmă cu un om care nu este interesat să trăiască în lumea de apoi. Într-o altă poveste, un om încearcă să ceară să fie lăsat în urmă cu un om care nu este interesat să trăiască în lumea de apoi. Într-o altă poveste, un om încearcă să ceară să fie lăsat în urmă cu un om care nu este interesat să trăiască în lumea de apoi. Într-o altă poveste, un om încearcă să ceară să fie lăsat în urmă cu un om care nu este interesat să trăiască în lumea de apoi.

**O** preaputernice calif și emir al dreptcredincioșilor, smerit sunt să mă scald în pohfala prezenței tale, căci omul nu poate trage nădejde la o mai mare blagoslovire în tot cursul vieții sale decât aceasta. Povestea pe care trebuie să o depăne este, cu adevărat, una atât de uluitoare, încât, și de-ar fi văpsită cu totul și cu totul pe colțul din lăuntru al ochiului cuiva, nici măcar atunci minunăția înfățișării sale nu ar putea-o întrece pe aceea a întâmplărilor istorisite, căci ceea ce urmează-i un aversiment pentru cei ce-s vrednici a se lăsa preveniți și un cuvânt de învățătură pentru cei ce vrednici sunt a învăța.

Numele meu este Fuwaad ibn Abbas și m-am născut aici, în Bagdad, Orașul Păcii. Tatăl meu era samsar de grâne, dar, pentru o mare parte a vieții mele, eu, unul, am trudit ca neguțător de pânzeturii fine, negustorind borangic de Damasc, pânzeturii de indin Eghipet și zarpale de Maghreb brodate cu zarafir. Eram bogat, dar inima mea era cătrănită și nici cumpărarea desfătărilor, nici actele de milostenie nu puteau să o aline. Acum stau înaintea ta, o, norocitule calif, fără barem un piastru în pungă, dar mi-am găsit pacea.

Allah e începutul tuturor lucrurilor, dar, cu învoirea Măriei Tale, o să-mi pornesc istorisirea cu ziua în care am făcut o preumblare prin cartierul făurarilor. Aveam nevoie să cumpăr un dar pentru un om cu care trebuia să rezolv niscai daraveri și mi se spusese că ar aprecia nespus o tipsie cu totul și cu totul din argint.

După ce m-am perindat vreme de vreo jumătate de ceas, am băgat de seamă că una dintre cele mai mari prăvălii din suku fusese luată în stăpânire de un nou neguțător. Era unul dintre cele mai prețuite locuri și trebuie că fusese strașnic de scump de dobândit, aşa că am intrat să-i cercetez mai îndeaproape mărfurile.

Nicicând înainte nu mai văzusem un aşa de minunat sortiment de bunuri. Lângă intrare se zărea un astrolab înzestrat cu șapte plăci incrustate cu argint, un ceas cu apă care bătea fiecare oră cu un clinchet melodios și o privighetoare din bronz care cântă când bătea vântul. Mai înăuntru se găseau mecanisme încă și mai îscuise și m-am holbat la ele mai abitir decât un copil care urmărește un jongler, când un bătrân a intrat pe o ușă aflată în fundul prăvăliei.

— Bine-ai venit în umila mea dugheană, o, domnul meu, mi-a spus. Numele meu este Bashaarat. Cu ce v-aș putea fi de ajutor?

— Lucrurile acestea pe care le aveți de vânzare sunt uluitoare dincolo de marginile uluiri. Eu fac afaceri cu neguțători din toate colturile lumii și încă nu m-am învrednicit să zăresc ceva care să le stea pe potrivă. De unde, dacă-mi îngăduiți să vă întreb, le-ați dobândit?

— Vă sunt întru totul îndatorat pentru măgulitoarele voastre cuvinte, mi-a răspuns bătrânul. Tot ce vedeți aici a fost făcut în atelierul meu, de mine însuși și de ajutoarele care muncesc sub oblăduirea mea.

Eram tare impresionat că acel bărbat putea fi atât de priceput în atât de multe arte. I-am pus întrebări despre felurile instrumente din prăvălia sa și l-am ascultat apoi cum discuta că un adevărat cărturar despre astrologie, matematică, geomantie și medicină. Am stat la taclale vreme de vreo două ceasuri, iar fascinația și respectul meu pentru bătrân au înflorit ca un boboc încălzit de razele răsăritului, până ce el a pomenit de experimentele sale alchimice.

— Alchimie? am iscudit. Mă surprinsese, căci nu părea genul de om care emite pretenții de pezevenchi: Vrei să spui că transformi metalul oarecare în aur?

— Aș putea să-o fac, domnul meu, dar nu asta este, de fapt, ceea ce-și doresc cei mai mulți să obțină practicând alchimia.

— Și-atunci, ce caută cei mai mulți, alchimistule?

— Caută o sursă de obținere a aurului care să fie mai ieftină decât dacă ar extrage minereul din pământ. Drept e că alchimia descrie un mijloc de a face aur, dar procedura e atât de anevoieasă, încât, prin comparație, să sapi sub un munte pare mai ușor decât să culegi pere dintr-un pom.

Am zâmbit:

— Aferim, mehenghi răspuns, n-am ce zice! Nimeni nu poate pune la îndoială că ești un bărbat învățat, dar eu, unul, am destulă minte că să nu dau crezare alchimiei.

Bashaarat m-a privit și s-a socotit:

— Am construit de puțină vreme ceva ce ar putea să te facă să-ți schimbi părerea. Ai fi prima ființă căreia i-aș arăta-o. Ai dori să o vezi?

— Da, pe Allah, mi-ar face mare placere.

— Atunci, urmează-mă.

Bătrânul m-a condus pe ușa pe care intrase, spre partea din spate a prăvăliei. În camera alăturată se găsea un atelier unde erau însărate aparate ale căror funcții nu le puteam bănuī măcar – bare de metal înfășurate-n atât de multă sărmă de cupru, încât ar fi ajuns până la linia orizontului, oglinzi montate pe o lespede de granit rotundă, care plutea în argint-viu –, dar Bashaarat a trecut pe lângă ele fără să le arunce barem o privire.

În loc de asta, m-a dus către un piedestal solid, înalt până la coșul pieptului, pe care era montat în picioare un cerc dintr-un metal durabil. Deschizătura îi era largă cât două palme deschise, iar rama atât de groasă, încât l-ar fi putut pune la încercare până și pe cel mai puternic om, dacă i s-ar fi poruncit să-o care. Metalul era negru ca noaptea, dar lustruit până când devenise atât de neted, încât, de-ar fi fost de-o altă culoare, ar fi putut servi drept oglindă. Bashaarat mi-a cerut să stau în picioare astfel încât să mă uit la cerc dintr-o parte, în vreme ce el s-a aşezat chiar cu fața spre deschidere.

— Fii, rogu-te, cu băgare de seamă! mi-a cerut.

Alchimistul și-a vîrât brațul prin cerc dinspre partea dreaptă, numai că acesta n-a ieșit prin stânga. În schimb, era ca și cum i-ar fi fost tăiat din cot, iar el și-a fluturat ciotul în sus și-n jos, iar apoi și-a scos afară mâna complet teafără.

Nu mă așteptasem ca un om atât de învățat să execute aşa un truc de scamator, dar fusese făcut cu măiestrie, aşa că am aplaudat, politicos.

- Așteaptă numai o clipă, mi-a spus în timp ce făcea un pas înapoi.

Am adăstat și, ce să vezi?, un braț s-a întins afară din cerc în partea stângă a acestuia, fără ca vreun trup să-l susțină. Mâneca se potrivea întru totul cu aceea a veșmântului lui Bashaarat. Brațul a fluturat în sus și-n jos, iar apoi s-a retras prin cerc până ce a dispărut cu totul vederii.

Primul şiretlic îl considerasem un caraghioslăc intelligent, dar acesta din urmă părea superior, căci piedestalul și cercul erau, în mod limpede, prea subțiri pentru a putea ascunde o persoană.

- Foarte dibaci! am exclamat.

- Îți mulțumesc, dar aceasta nu este doar o scamatorie nevolnică. Partea dreaptă a cercului o precedă pe cea stângă cu vreo câteva secunde. Să treci prin cerc înseamnă să străbați această perioadă mintenaș.

- Nu pricep, am spus.

- Îngăduie-mi să repet demonstrația.

Și din nou și-a vîrât brațul prin cerc, făcându-l să dispară. A zâmbit, apoi l-a tras înainte și înapoi de parcă ne-am fi jucat de-a odgonul. Apoi și-a scos din nou brațul afară și mi-a arătat mâna cu palma desfăcută. În ea zăcea un inel pe care îl recunoșteam.

- Astă-i al meu! am zis și mi-am cercetat mâna, văzând că inelul încă îmi mai stătea pe deget. E o copie făcută prin vrajă.

- Nu, pe Allah, acesta este, cu adevărat, inelul tău. Așteaptă numai.

Din nou un braț a ieșit din partea stângă. Dorind să descopăr mecanismul acestui şiretlic, m-am grăbit să-l înșfac de mâna. Nu era o mâna falsă, ci una cu totul caldă și vie ca a mea. Am tras, și

ea a tras, la rându-i. Apoi, cu o îndemânare de pungaș, a făcut să-mi alunece inelul de pe deget și brațul s-a retras în cerc, dispărând cu totul.

- Mi-a furat inelul! am exclamat.

- Nu, domnul meu, a spus bătrânul. Inelul tău este aici. Si mi-a întins bijuteria pe care o ținea: Iartă-mi acest joc.

Mi-am pus inelul la loc pe deget:

- L-am avut dinainte să-mi fie luat.

În acel moment, un braț a ieșit afară, de data aceasta din partea dreaptă a cercului.

- Astă ce mai e? am strigat, uluit până peste marginile uluiri.

Din nou, am recunoscut brațul, înainte de a se retrage, ca fiind al bătrânlui după mâncă, numai că nu-l văzusem intrând în cercul de metal.

- Adu-ți aminte: partea dreaptă o precedă pe cea stângă, a spus și s-a dus în partea stângă a cercului, apoi și-a vîrât brațul dinspre acea parte, iar acesta a dispărut încă o dată.

Măria Ta a priceput deja, fără îndoială, acestea, numai că eu, unul, abia atunci am înțeles: orice se întâmplă în partea dreaptă a cercului era complinit, câteva secunde mai târziu, de un eveniment desfășurat în partea stângă.

- Astă-i vrăjitorie? am întrebat.

- Nu, domnul meu, nu am întâlnit niciodată un djinn și, dacă l-am întâlnit vreodată, n-am avea atâtă incredere în el încât să-l las să-mi îndeplinească poruncile. Aceasta este o formă de alchimie.

Mi-a oferit o explicație, vorbindu-mi despre cum căutase să descopere mici pori în pielea realității, aidoma găurilor pe care viermii și le sapă în lemn, și despre cum, atunci când găsise unul, reușise să-l extindă și să tragă de el aşa cum un sticlar transformă o bucată mare de sticla topită într-o țeavă cu gâtul lung și despre cum a permis apoi timpului să curgă precum apa la un capăt, făcându-l să se întărească precum siropul la celălalt. Mărturisesc că nu prea i-am înțeles pe de-a-ntregul cuvintele. Tot ce am putut răspunde a fost:

- Neîndoios, ai creat ceva uluitor dincolo de marginile uluiri.

- Îți mulțumesc, a zis, dar acesta este abia preludiul a ceea ce intenționez să-ți arăt.

Și m-a poftit să-l urmez într-o altă încăpere, încă și mai în spate. Acolo, proțapit în mijlocul camerei, se înălța un cadru de ușă circular ale cărui canaturi masive erau făcute din același metal negru lustruit.

- Ceea ce ți-am arătat mai înainte a fost o Poartă a Secundelor, mi-a spus. Aceasta este o Poartă a Anilor. Cele două părți ale cadrului ușii sunt separate de o durată de douăzeci de ani.

Mărturisesc că nu i-am înțeles de îndată spusele. Mi-l și imaginam întinzându-și brațul dinspre partea dreaptă și așteptând douăzeci de ani ca acesta să răsără în partea stângă, și toată tărășenia mi s-a părut un şiretic magic tare de neînțeles. I-am și spus toate acestea, iar el a răs:

- Ar fi și astă un mod de-a o folosi, dar gândește-te ce s-ar întâmpla dacă ai păși dincolo de pragul ei. Și, stând în partea dreaptă, mi-a făcut semn să vin mai aproape, apoi a arătat prin ușă: Privește!

M-am uitat și am văzut că în partea cealaltă a încăperii păreau să se găsească chilimuri și perne diferite față de cele pe care le văzusem atunci când intrasem. Mi-am mișcat capul dintr-o parte într-alta și mi-am dat seama că, atunci când mă uitam prin ușor, priveam, de fapt, într-o cameră diferită de aceea în care mă aflam.

- Vezi acum camera aşa cum va fi peste douăzeci de ani, mi-a spus Bashaarat.

Am clipit, aşa cum ar face oricine în fața mirajului apei din deșert, dar ceea ce vedeam nu s-a schimbat.

- Și spui că aş putea trece dincolo? am întrebat.

- Ai putea. Și, cu acel pas, ai vizita Bagdadul de peste douăzeci de ani. Ai putea să-ți cauți eul înaintat în vîrstă și să stai la taifas cu el. Apoi, ai putea păși înapoi prin Poarta Anilor și să te reîntorcî în zilele noastre.

La auzul cuvintelor lui Bashaarat, am simțit că mă ia cu amețeală:

- Tu ai făcut asta? l-am întrebat. Ai trecut prin poartă?

- Am făcut-o și la fel au făcut și nenumărați mușterii de-ai mei. - Mai devreme ai spus că sunt primul căruia îi arăti poarta.

- Poarta aceasta, de aici, de bună seamă. Dar, vreme de mulți, mulți ani am avut o prăvălie în Cairo, și acolo am construit prima Poartă a Anilor. Și mulți au fost cei cărora le-am arătat acea poartă și care s-au folosit de ea.

- Și ce învățăminte au tras atunci când au stat de vorbă cu eurile lor mai vîrstnice?

- Fiecare suflet învață ceva diferit. Dacă dorești, îți pot spune povestea unui asemenea om.

Și Bashaarat a purces a-mi spune o astfel de poveste și, dacă e pe placul Măriei Tale, o s-o înfățișez și eu în cele ce urmează.

### *Povestea norocitului frânghier*

A fost odată un Tânăr pe nume Hassan care era frânghier. El a pășit prin Poarta Anilor pentru a zări Cairoul cel aflat cu douăzeci de ani în viitor și, la sosire, s-a minunat până peste poate de cât de mult crescuse orașul. S-a simțit de parcă pășise într-o scenă brodată pe-o tapiserie și, cu toate că orașul era nici mai mult, nici mai puțin decât Cairoul pe care îl știa, el s-a uitat la cele mai obișnuite privileși ca la niște lucruri cu totul și cu totul miraculoase.

Și, cum se plimba el aşa pe la Bab Zuweila, poarta sudică unde evoluau dansatorii cu săbii și îmblânzitorii de șerpi, deodată a auzit cum un astrolog a strigat după el:

- Tinere! Vrei să-ți afli viitorul?

Hassan a izbucnit în râs:

- Îl cunosc deja, i-a spus.

- Cu siguranță însă vrei să știi dacă nu cumva ți-e menit să ai o mare avere, nu-i aşa?

- Sunt frânghier, aşa că prea bine mi-e cunoscut că nicio avere nu m-așteaptă.

- Poți fi, oare, atât de sigur? Ce zici atunci de renumitul neguțător Hassan al-Hubbaul, care a început și el ca meșter făcător de frânghii?

Cum deja curiozitatea îi fusese avan atâtată, Hassan a întrebat de jur împrejurul sukului dacă și alții știau de acest neguțător putred de bogat și aflat că numele era bine cunoscut. Se spunea că bărbatul locuia în înstăritul cartier Habbaniya, aşa încât Hassan a mers într-acolo și i-a rugat pe trecători să-i arate casa neguțătorului, care s-a vădit a fi cea mai mare de pe strada sa.

Tânărul a băut la ușă și un slujitor l-a condus către o sală spațioasă și bine mobilată, cu o fântână arteziană în mijloc. Hassan a așteptat în vreme ce slujitorul a plecat să-l aducă pe stăpânul său, dar, în timp ce se uita de jur împrejur, la abanosul șlefuit și la marmura ce-l înconjura, s-a simțit stingher, că nu prea era locul său într-un asemenea cadru, și era pe punctul de a pleca taman când a apărut eul său mai vîrstnic.

– Iată-te, în cele din urmă, aici! a spus bărbatul. Te tot aștepț de atâtă amar de vreme.

– Da? a întrebat Hassan, uluit până peste poate.

– De bună seamă, căci eu l-am vizitat pe eul meu mai vîrstnic întocmai cum mă vizitezi tu pe mine acum. A trecut atât de mult timp de atunci, încât am și uitat ziua exactă când am făcut-o. Hai, vino să iei masa cu mine!

Cei doi au mers în sala de ospețe unde slujitorii au adus pui umplut cu fistic, clătite însirope-n miere și miel fript cu rodii condimentate. Hassan cel vîrstnic i-a oferit câteva detalii despre viața sa: a pomenit variate interese de afaceri, dar nu a suflat o vorbă despre cum devenise neguțător, a pomenit că are o nevastă, dar a spus că nu era încă momentul ca flăcăul să o cunoască. În loc de asta, l-a rugat pe Tânărul Hassan să-i aducă aminte de pozele pe care le făcea în copilărie și a râs când a auzit poveștile care i se șterseseră din memorie.

În cele din urmă, tinerelul Hassan l-a întrebat pe cel vîrstnic:

– Cum de-ai făcut așa o cogeamite avere?

– Tot ce îți voi spune acum e următorul lucru: când te duci să cumperi cânepe de la suk și treci pe Strada Căinilor Negri, să nu o iei pe partea dinspre miazăzi, aşa cum faci de obicei. Mergi pe trotuarul dinspre miazănoapte.

– Și asta îmi va îngădui să mă înalț în rang?

– Tu fă numai așa cum îți zic. Du-te chiar acum acasă, ai de făcut frânghii. O să știi când să mă vizitezi din nou.

Tânărul Hassan s-a înturnat în timpul său și a făcut așa cum fusese povătuit, ținându-se pe partea dinspre miazănoapte a străzii, chiar și atunci când pe aceasta nu era pic de umbră. Câteva zile mai târziu a fost de față când un cal scos din minți a făcut prăpăd pe partea dinspre miazăzi a străzii chiar vizavi de el, lovind câțiva oameni cu copitele, răنind un altul după ce-i răsturnase deasupra un chiup greu plin cu ulei de palmier și călcând chiar în picioare un trecător. După ce s-a potolit zarva, Hassan s-a rugat lui Allah ca răniții să-și găsească vindecarea, iar răposatul să-și afle pacea, și i-a mulțumit, totodată, Preaputernicului pentru că îl crucește.

A doua zi, Hassan a pășit din nou prin Poarta Anilor și l-a căutat pe eul său vîrstnic:

– Ai fost, cumva, rănit de cal când treceai prin preajma lui? l-a întrebat.

– Nu, căci urmasem povăta eului meu mai în vîrstă. Nu uita: tu și eu suntem una, și prin fiecare împrejurare prin care vei trece eu am trecut cândva.

Și aşa, bătrânul Hassan îi dădea Tânărului îndrumări, iar Tânărul le urma întru totul. S-a abținut să cumpere ouă de la băcanul său obișnuit și, astfel, a evitat boala care i-a lovit pe mușterii care târguiseră ouă dintr-un coș în care se aflau dintre cele stricate. A cumpărat mai multă cânepă decât de obicei și ca atare a avut material cu care să lucreze atunci când alții au suferit din cauza lipsei provocate de întârzierea unei caravane. Urmând poveștele eului său mai vîrstnic, Hassan a fost scutit de multe necazuri, dar flăcăul se tot întreba când o să-i spună bătrânul mai multe. Cu cine o să se însoare? Cum o să devină putred de bogat?

Într-o bună zi, după ce își vânduse toate frânghiile în suk și cără o pungă neobișnuit de plină, în timp ce mergea pe stradă, Hassan s-a lovit de un băiat. S-a pipăit după pungă, a descoperit că îi lipsea și s-a răsucit pe călcăie cu un strigăt, să cerceteze

mulțimea pentru a-l afla pe micul pungaș. Auzind tipătul lui Hassan, băiețașul a zbughit-o iute prin marea de oameni. Hassan a observat că tunica puștiului era sfâșiată la cot, dar apoi l-a pierdut imediat din vedere.

Pentru o clipă, Hassan a fost șocat că i se putuse întâmpla una ca asta fără niciun avertisment din partea eului său vârstnic. Dar mânia i-a luat repede locul uimirii, așa că a pornit în urmărire. A gonit prin mulțime, uitându-se la coatele tunicilor băieților, până când întâmplarea a făcut să dea peste pungaș ciucit sub o căruță plină ochi cu fructe. Hassan l-a înșfäcat și s-a pus să strige în gura mare, să-l audă toată lumea, că pușese mâna pe un hoț, cerându-le celor din jur să găsească un străjer. Băiatul, temându-se de arestare, a dat drumul pungii lui Hassan și a început să plângă în hohote. Hassan s-a uitat lung la puști și-apoi mânia i s-a topit, așa că l-a lăsat să plece.

Când l-a văzut din nou pe eul său vârstnic, Tânărul l-a întrebat:

- De ce nu m-ai prevenit în legătură cu pungașul?
- Nu te-a desfătat experiența asta? A vrut să știe vârstnicul.

Hassan taman ce era să nege, dar s-a oprit singur:

- Aferim, ba chiar mi-a mers la inimă, a recunoscut.

Când îl urmărea pe băiat, fără să aibă barem umbra unui indiciu că va avea succes sau nu, simțise cum îi clocoște săngele în vene așa cum nu mai simțise de săptămâni și săptămâni în sir. Și, când zărise lacrimile ce i se înnodau puștiului sub bărbie, își adusese aminte de învățăturile Profetului, mărit fie numele lui, despre valoarea milosteniei și Hassan se simțise virtuos pentru că alese să-l lase pe băiețaș s-o steargă.

- Careva săzică, ai fi preferat să-ți răpesc toată această plăcere?

Și, tot așa cum ajungem să înțelegem scopul obiceiurilor care ni se par fără rost la tinerețe, Hassan și-a dat seama că tăinuirea informațiilor are tot atât de multă valoare ca și divulgarea lor.

- Nu, a spus Tânărul, a fost bine că nu m-ai prevenit.
- Hassan-cel-vârstnic a văzut că, într-adevăr, celalalt înțelesese:
- Acum o să-ți spun ceva foarte important. Tocmește un cal. O să-ți dau niște indicii de orientare pentru a găsi un locșor

printre dealuri, la apus față de oraș. Acolo vei descoperi, într-o dumbravă, un copac fulgerat. Pe lângă rădăcina lui, uită-te după cea mai grea piatră pe care o poți răsturna, și-apoi sapă sub ea.

- Ce trebuie să caut acolo?

- Când vei găsi, vei știi despre ce e vorba.

Ziua următoare, Hassan a călărit până la dealuri și a dat în cele din urmă peste copacul cu pricina. În jur, pământul era acoperit de pietre, așa că Tânărul a dat una la o parte să sape sub ea, apoi alta, și-apoi încă una. În cele din urmă, lopata lui a lovit altceva decât țărâna și pietre. A dat încolo pământul și a găsit un cufăr de bronz plin ochi cu dinari de aur și cu tot soiul de bijuterii. Hassan nu mai văzuse niciodată ceva asemănător în viața lui. A aburcat cufărul pe cal și a călărit înapoi spre Cairo.

Data viitoare când a vorbit cu eul său mai în vîrstă, l-a întrebat:

- Cum de-ai știut unde se găsea comoara?

- Am aflat-o de la mine însumi, a spus Hassan-cel-vârstnic, aidoma tie. Cât despre cum am ajuns noi să-i cunoaștem tainița, nu am altă explicație decât că a fost voința lui Allah și, în fapt, ce altă explicație mai există pentru absolut orice?

- Mă juruiesc că voi da o bună întrebuițare tuturor bogăților cu care Allah m-a binecuvântat, a spus Tânărul.

- Iar eu reînnoiesc această juruință, a spus bătrânul. Aceasta este cea din urmă oară când vom mai vorbi. O să-ți găsești propriul drum singur de acum încolo. Pacea fie asupra ta!

Și astfel Hassan s-a înturnat acasă. Cu aurul a reușit să cumperi cânepeă într-o mare cantitate, să năimească lucrători și să le plătească o simbrie bună, apoi să vândă frânghia în mod tare avantajos tuturor celor care aveau trebuință. S-a însurat cu o femeie frumoasă și deșteaptă, la sfatul căreia s-a apucat să negustorească și alte bunuri, până când a ajuns un neguțător înstărit și respectat. În tot acest răstimp a miluit cu generozitate pe cei nevoiași și a dus viața unui om drept. În felul acesta Hassan a trăit cea mai fericită dintre vieți până când a fost secerat de moarte, sfărâmătoarea tuturor legăturilor și distrugătoarea tuturor desfășărilor.